

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

۱۱ بهمن ماه ۱۳۹۹

30 January 2021

۱۶ جمادی الثانی ۱۴۴۲

ویژه کارکنان شهرداری ها، دهیاری ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا

سازمانهای مردم نهاد محیط زیستی

بیشتر کسانی که به اهمیت محیط زیست پی برده اند و دانش و رفتار محیط زیستی درست را از خود نشان می دهند حتماً تا به حال از خود پرسیده اند «حالا که من در سطح فردی، رفتارهای محیط زیستی درست از خود نشان می دهم چطور می توانم در جهت حل مشکلات محیط زیستی محیط اجتماعی پیرامون خود اقدام کنم».

همه ما در محله، روستا، شهر، استان و کشور خود با چالشهای مختلف محیط زیستی درگیر هستیم که ممکن است در سطح فردی، محلی، ملی و بین المللی تأثیرگذار باشند و نیاز به همکاری و مشارکت داشته باشد. حتماً در محیط پیرامون زندگی ما کسانی دیگر نیز هستند که همانند ما دغدغه های اجتماعی محیط زیستی دارند. در بین آنها افراد مختلف از همه گروههای اجتماعی با تخصصهای گوناگون با انگیزه فعالیت اجتماعی محیط زیستی وجود دارند. ولی ممکن است نتوانند به تنهایی کار زیادی جزء در محدوده خانواده خود پیش ببرند. نکته مهم دیگر در این خصوص فقدان توان و امکانات لازم در دولتها برای حل همه مسائل و مشکلات محیط زیستی است که نشان می دهد در قدم اول خود مردم محلی هستند که باید برای حل مشکلات محیط زیستی خود پیشقدم شوند البته تازه اگر دولت هم امکان انجام کاری را نیز داشته باشد تا زمانی که ذینفعان موضوع همکاری نکنند این مسائل هیچ وقت به طور کامل مدیریت و حل نمی شود. حالا وقت آن رسیده است که علاقمندان به فعالیت مشارکتی محیط زیستی در کنار دوستان و همفکران خود در محله، روستا، شهر و یا استان که البته امروز از آن به اصطلاح جامعه محلی یاد می شود به فکر سازوکاری باشند تا بتوانند با هم افزایی دانش، مهارت و دیگر امکانات خود و جذب امکانات دیگر خیران و علاقمندان برای حل مشکلات محیط زیستی جامعه محلی پیرامون خود اقدام کنند. اولین چیزی که به فکر همه می رسد تشکیل یک گروه است که البته درست است. طبیعی است که با تشکیل یک گروه می توان با چند نفر برای نیل به هدفی همکاری و مشارکت داشت. اما این گروه چه ویژگیهایی باید داشته باشد؟ هویت حقوقی آن چگونه برای همه ذینفعان دولتی و غیردولتی احراز می شود؟ چگونه می توان به آن رسمیت داد، ثبت کرد و مجوز گرفت؟ نحوه سازماندهی و اداره آن در چه چارچوب حقوقی امکان پذیر است؟ موضوع فعالیت و اهداف آن چگونه تعیین می شود؟ چگونه باید عضو جذب کنند؟ تعامل آن با نهادهای دولتی چگونه خواهد بود؟ و نحوه تأمین منابع مالی این موسسات به چه نحوی خواهد بود؟ تا اینجا حتماً همه به این پاسخ رسیده اند که باید یک سازمان تشکیل داد، بلیه درست است یک سازمان مردم نهاد.

سازمانهای مردم نهاد ترجمه فارسی عبارت (NGO) (non-governmental organization) گروه هایی غیردولتی هستند که توسط اعضای جامعه بدون هیچ عنوان دولتی و یا موقعیت شغلی، برای اهداف اجتماعی، مدنی، اخلاقی، زیست محیطی و ... تشکیل می شوند. این سازمان ها غیر انتفاعی هستند. یعنی برای به دست آوردن سود و کسب و کار به وجود نمی آیند.

این سازمان های ویژگی هایی جدا نشدنی دارند که بدون هر کدام از آن ها ماهیت خود را از دست می دهند. این ویژگی ها عبارت اند از:

- این سازمانها یک گروه اجتماعی با ماهیت سازمانی و عضویت داوطلبانه هستند.
- تعیین اهداف و فعالیت ها بر اساس مشورت و همفکری اعضا صورت می گیرد.
- روابط اعضا به صورت افقی است یعنی این روابط مبتنی بر برابری حقوق است.
- این گروه ها نوعی واسطه میان دولت و مردم محسوب می شوند.
- فعالیت سمن ها به صورت غیردولتی و غیر انتفاعی بوده و برای کسب سود و منفعت انجام نمی گیرند.

- خودگردان هستند و کارکرد غیرسیاسی دارند.

در حال حاضر در ایران بیش از ۱۴۰۰۰ سمن فعالیت دارند. از این تعداد تا سال ۱۳۹۸ تعداد ۹۷۰۰ تشکیل در زمینه محیط زیست فعالیت می کنند. اولین سازمان مردم نهاد محیط زیستی در ایران گروه روستائیان اشکذر یزد بوده است که در ابتدای دهه ۱۳۵۰ فعالیت خود را با هدف تثبیت شن های روان و مقابله با بیابان زایی آغاز کرد.

در ایران وزارت کشور به عنوان متولی حاکمیتی ثبت و ارائه مجوز فعالیت به سازمان های مردم نهاد می باشد. بنابراین برای کسب راهنمایی و اخذ مشاوره برای تشکیل، ثبت و فعالیت سازمان های مردم نهاد باید به اداره کل امور اجتماعی و فرهنگی استانداریها و واحد امور اجتماعی فرمانداریها مراجعه کرد. همچنین دفاتر مشارکت سازمانها و وزارتخانه های تخصصی کار تسهیلگری فعالیت های داوطلبانه سازمان های مردم نهاد یا تشکلهای را انجام می دهند. در سازمان حفاظت محیط زیست نیز دفتر مشارکت های مردمی و مسئولیت اجتماعی با همین هدف شکل گرفته است و در راستای تسهیل فعالیت های داوطلبانه محیط زیستی از جمله تشکلهای در سطح ستادی و استانی فعالیت می کند.